

Zakaj sem (še vedno) esperantist?

Kako se je začelo?

Moja prva neprijetna jezikovna izkušnja sega v starost šestih ali sedmih let. V naši hiši je bilo slišati veliko nemščine. Nemščina je v tedanji, po komunistični ideologiji usmerjeni javnosti, od otroškega vrtca, ki ga sicer nisem obiskoval, do šole, časopisja, radia in javnih prireditev, veljala za jezik nacističnega okupatorja. Sicer ni bila naravnost prepovedana, a bila je moralno diskvalificirana, njen pouk pa zreduciran na minimum. Preprostim pripadnikom „znanstvenega pogleda na svet“ skoraj ne smem očitati nevednosti o tem, da je bila nemščina tudi materinščina marksizma, torej prav tiste ideologije, s katero se je tedanja oblast legitimirala in utemeljevala. Od znanstvenikov te vrste ne smemo zahtevati preveč. Tako sem ob neki priložnosti doživel izbruh sicer čisto prijaznega partizana, ki je hodil k nam v košnjo in je ob nemški besedi, ki jo je slišal, izgubil razsodnost, da so ga starši komaj pomirili, da ni prišlo do najhujšega. Prav s to izkušnjo sem veliko pozneje, ko sem se preselil na avstrijsko Koroško, veliko lažje razumel, kaj se dogaja v tej nesrečni deželi, kjer ima skoraj vsak protislovenec kakšno slovensko babico ali dedka – kakor je imelo kar nekaj najbolj krvavih partizanskih likvidatorjev ne samo nemški priimek, ampak tudi nemško poreklo in za sabo začetno navdušeno sodelovanje z okupatorjevo policijo ali oddelkom SS. Dogodek iz otroštva me je sunil iz običajne orbite režimske indoktrinacije, da smo Slovenci vedno narodnostne in jezikovne žrtve, vsi drugi pa vedno storilci. Ta dogodek pa mi je tudi ustvaril neko razpoloženjsko osnovo, da sem v zamisli nevtralnega skupnega jezika za vse narode, ko sem zanj slišal, takoj videl razumno in pravično pobudo, iz katere govori drugačen duh, kakor pa je vel v tedanjem ozračju na Slovenskem. Prvo informacijo o esperantu sem dobil iz zvočnika našega starega radijskega sprejemnika, h kateremu me je nekoč poklical oče, ko še nisem hodil v šolo. Radio Ljubljana je tedaj oddajal tečaj mednarodnega jezika, še danes se spominjam, da je govorec prav tedaj, ko sem k zvočniku prislonil uho, našteval esperantska imena mesecev in dnevov. Moj oče je imel samo štiri razrede stare avstrijske ljudske šole, a je bil razumen in za vse mogoče zainteresiran človek. K tej radijski učni enoti me ni le povabil, ampak je stvar tudi komentiral v smislu priporočila, da bi to bilo kdaj tudi kaj zame.

Mogoče se malo nenavadno bere, ko izražam hvaležnost za svojo esperantsko napotitev v življenje tudi tedanjemu Muzeju NOB v Slovenj Gradcu, saj ne skrivam, da načelno odklanjam tako partizanski upor, ki naroda ni osvobodil, ampak ga je le drugače zaslužnil, kakor enako tudi vaškostražarski in po italijanski kapitulaciji domobranski upor, ki naroda pred komunistično notranjo okupacijo ni rešil, ampak ji je, nasprotno, podelil avreolo moralne upravičenosti. Kljub temu pa znam ločevati med osebno iskrenostjo in dobronamernostjo posameznih partizanskih, kakor tudi posameznih vaškostražarskih oz. domobranskih borcev, ki so bili zavedeni po neiskrenih in nedobrohotnih voditeljih, ki so dobro vedeli, kaj delajo in za koga – in med komunistično uzurpacijo partizanstva, ki je delalo za sovjetizacijo slovenskega naroda in med klerikalno in fašistoidno uzurpacijo upora proti komunističnim pomorom v Ljubljanski pokrajini, ki je bila v službi italijanskega in nemškega okupatorja. K temu ločevanju, ki ga plitkejši duhovi

ne doumejo in menijo, da je zavračanje temeljne politične in nazorske usmeritve tega ali onega po moje etično, kaj šele krščansko neupravičenega upora, že obsodba vsakega partizana ali domobranca osebno, mi je pomagalo tudi to, kar sem videl razstavljeno v vitrini tedanjega partizanskega muzeja v Slovenj Gradcu, danes Koroškega pokrajinskega muzeja. V poapnelo možgansko skorjo, ki zna ves svet ločiti samo na dvoje, levo in desno, in desno je seveda vnaprej slabo, kakor je levo vnaprej dobro, žal ni mogoče vstaviti nekoliko zahtevnejšega ločevanja med zavedenim, a osebno dobronamernim borcem, ki se tudi po koncu teh nesrečnih dogodkov z zmago svoje strani ni okoristil ali ki s porazom svoje strani ni izgubil svojega življenjskega smisla – in preračunljivim in tujim silam prodanim vodstvom. Nekaj tega razlikovanja pa sem se naučil prav v tem partizanskem muzeju, kamor so me pripeljali med šolsko ekskurzijo. Prav ob vhodu sem v ležeči vitrini zagledal z roko popisano zvezek prvega slovenskega učbenika mednarodnega jezika, ki ga je Ljudevit Koser leta 1910 izdal v Zagrebu. Neznani partizan je ta učbenik, iz katerega so se prvi rodovi slovenskega esperantskega gibanja seznanili z Zamenhofovim jezikom, z roko prepisal v kakem premoru med bitkami v solčavskih ali pa pohorskih gozdovih. Stvar me je ganila, čeprav za pravo ganotje še nisem bil dovolj star, bilo mi je 12 ali 13 let. Pozneje sem se v ta zvezek ganljivo pričo dobrohotnosti neznanega partizana, ki gotovo ni odšel v gozd zato, da bi njegovega očeta, če je bil kmečki sin, kar je najbrž bil, kmalu po tem njegovi voditelji razglasili za kulaka in škodljivca ljudstva, še večkrat zagledal. Še danes čutim do tega borca globoko spoštovanje, obenem pa tudi na tem primeru ugotavljam veliko duhovno in moralno moč, ki je skrita v zamisli tega jezika.

Pomemben sunek k odločitvi, da se učenja zares lotim, je bil v nastopih staroste slovenskih esperantistov dr. Petra Zlatnarja, ki sem ga na konferencah tedaj popularnih klubov OZN kot osmošolec slišal govoriti o esperantu kot praktičnem prispevku k temu, kar smo v teoriji zganjali, ne da bi tudi v resnici kaj naredili za „mir in pravičnost med narodi“. Potem sem ga v tej vlogi srečal še nekajkrat, ko je zbiral podpise za veliko svetovno podpisno akcijo pri OZN v podporo esperantskemu gibanju. Zbranih je bilo nekaj milijonov podpisov, ki so končali v predalih svetovne organizacije, o kateri danes vsekakor nimam tako ugodnega mnenja kakor tedaj. Pri petnajstih letih pa sem svojo „domačo nalogo“ v kombinaciji Rakuševga učbenika in Logarjevega tečaja v Ljubljanskem dnevniku opravil in po pol leta samoučenja s sošolcem opravil izpit za obe stopnji pri profesorju Rakuši v Mariboru. Bil sem, ne da bi se tega zavedal, del velikega spontanega eksperimenta, ki je že davno dokazal tako močan propedeutični (pospeševalni) učinek esperanta na učenje drugih jezikov, da bi esperanto morali uvesti v otroške vrtce in prve razrede osnovne šole tudi, če ne bi bil namenjen za mednarodno rabo. Iz še včeraj najslabšega dijaka v jezikih sem postal čez noč, kakor pravimo, eden najboljših na šoli. Esperanto ni postal še eden „tujih jezikov“, ki sem se jih v življenju naučil ali ki jih dnevno uporabljam, kakor je to nemščina, pač pa je postal dopolnitev moje materinščine, ki tako živi v meni v razponu med domačim narečjem prek slovenskega knjižnega jezika do mednarodnega jezika, ki ga v nobenem trenutku nisem občutil kot tuj jezik. V spomin in hvaležnost za očetovo opozorilo na radijsko oddajo mu pravim tudi, da je to moja očetovščina. In ta očetovščina mi je v življenju neprimerno več vrnila, kakor sem ji sam posodil.

A zakaj sem še vedno esperantist?

Ko pa je vendar skoraj vsem tako jasno, da je Zamenhofovo zamisel in jezik že davno povozila ameriška in mednarodno poenostavljena angleščina, modernizirani *pidgin* za politike in poslovne ljudi? A stvari so še hujše. Danes vem, da nobeno človeško prizadevanje ne more odpraviti krivic, nasilja in tako tudi vojskovanja. Torej je tudi eden glavnih Zamenhofovih motivov za njegovo delo izgubil na svoji teži. In zgodovina je že davno ovrгла naivno Zamenhofovo mnenje, da so verske in jezikovne razlike bistveni vzrok za sovražnosti in vojne. Vsi udeleženci tridesetletne vojne v obdobju protireformacije so govorili isto nemščino. Vojaki ameriškega severa in vojaki konfederacijskega juga so v ameriški secesijski vojni govorili isto angleščino. In če grem bliže, vojaki, teroristi in preprosto klavci tretje balkanske vojne so govorili približno isti jezik, ki ga danes politično umetno preurejajo v štiri nove jezike: srbščino, hrvaščino, bosanščino in črnogorščino. In če se vrnem k nemškemu grehu sredi 20. stoletja: Judje, kot žrtve holokavsta, so govorili bolj negovano in izobraženo nemščino, kakor pa njihovi morilci, nemški nacionalsocialisti in njihovi zunajstrankarski sopotniki. In denimo, da bi generalna skupščina OZN izglasovala priporočilo, naj vse države članice uvedejo pouk esperanta v vse šole, in denimo, da bi države to tudi storile in bi esperanto dejansko postal drugi jezik za vsakogar, ali bi bila zaradi tega verjetnost in grozovitost novih vojn manjša, kakor je bila verjetnost in grozovitost ameriške secesijske vojne s skupno angleščino? Danes vsak razumen človek more vedeti, da skupni jezik ne ustvarja miru, kakor različni jeziki tudi ne ustvarjajo vojne. Kaj in Abel sta govorila isti jezik – in je moral Abel umreti po bratovi roki. In tolikokrat je človek svojega jezika rešil življenje človeku drugega jezika, ko se nista mogla sporazumevati, a sta se človeško kljub temu razumela. Enako pa razumen človek po vseh zgodovinskih izkušnjah mora vedeti, da poenotena svetovna religija – ali „svetovni etos“, kakor to staro Zamenhofovo zamisel homaranizma danes imenuje švicarski katoliški teolog Hans Küng, prav tako ne bi vzpostavila v svetu pravičnosti in miru – kakor različnost ver sama po sebi ni kriva za krivičnost, sovraštvo in vojne – ko tako različnost in nasprotujočnost ver, kakor tudi sovražnost med narodi in religijami izvirata iz iste osnove: človekove padlosti po prvem grehu.

Za vsakršno zlo med posameznimi ljudmi, med manjšimi skupinami in med narodi, je kriva ena sama stvar, glede tega kaže verjeti Bibliji, ne pa iluzionistom salonskega pacifizma: pokvarjeno človeško srce: „*Od znotraj namreč, iz človekovega srca, prihajajo hudobne misli, nečistovanja, tatvine, umori, prešuštva, pohlepi, hudobije, zvijača, razuzdanost, nevoščljivost, bogokletje, napuh, nespamet*” (Mr 7,21-22). Vse naštetu pa so tudi sestavine vsake vojne, državljanske ali mednarodne, vsakega upora in vsake revolucije. In prav zaradi tega pokvarjenega človeškega srca je Bog človeštvu skupni jezik odvzel, da bi namreč zavrnil zlo in ga omejil – ali naj ga danes, ko nimamo enega samega babilonskega stolpa, ampak je ves današnji svet eno samo velikansko gradbišče takih stolpov, ko je človeško srce še neprimerno bolj pokvarjeno, kakor je bilo v času babilonske jezikovne zmešnjave, proti vsaki logiki vrne? Vrniti krivičnim narodom skupen jezik bi vendar bilo, kakor otrokom po šolah razdeliti samokrese z naboji. Kako je vendar s svetovno angleščino? Je ne obvladajo najbolje prav teroristi in razbojniki iz vseh narodov? Ali ne nastajajo „internacionale” novega nacizma, fašizma, komunizma, islamizma in drugih zločinskih družin tudi s pomočjo svetovne angleščine? Se je ne učijo palestinski Arabci enako vneto, kakor

Izraelci? A tu je vendar vgrajena ovira, da vse skupaj ne deluje tako gladko in popolno, kakor naivno menijo politiki. Angleščina je na prvi pogled in na najnižji stopnji znanja razmeroma lahek jezik – na nekoliko zahtevnejši stopnji pa pokaže vso svojo težavnost. Tako angleščina, tudi če je ne bi že prehitevala mandarinščina, nikoli ne bo postala drugi jezik za vsakogar, kakor je meni postal esperanto očetovščina poleg moje slovenske materinščine. Če pa bi v svetu, kakršen je, med ljudmi in narodi, kakršni so, nenadoma „zmagal“ esperanto, kar so sanje vsakega esperantista, potem bi v okoliščinah tega sveta imeli od tega največjo korist ljudje brez dobrih namenov: bankirji, namreč brezvestni, trgovci, namreč brezvestni, roparji, tihotapci in tatovi, vlomilci, tajne policije, teroristične organizacije, skrajne verske sekte in druge strah vzbujajoče skupine. Ti se ne bi ukvarjali z „notranjo idejo esperanta“, ampak bi ga uporabljali, kakor ga ameriška vojska uporablja za simulacijo „sovražne vojske“ pri manevrih, ali kakor so ga tajni policisti nemške Gestapo, sovjetske KGB ali jugoslovanske Udbe uporabljali za vohljanje med esperantisti, ki se jih totalitarni sistemi boje bolj, kakor pa bi bilo glede na njihovo število, moč in njihove prav nič teroristične namene realno pričakovati.

Človeku, ki skuša svoje navdušenje za mednarodni jezik utemeljevati nekoliko globlje od povprečnega konjičkarskega esperantizma, s katerim tudi Zamenhof ni hotel imeti nič opraviti, to ni prav lahko. Če izhaja iz nekakšnega zemeljskega, rekel bom, metodično sekularnega pogleda na svet, ne more najti v svojem navdušenju nič oprijemljivega, saj bi po 125 letih prizadevanja in tolikih žrtvah, tudi smrtnih, moralo postati jasno, da svet tega jezika preprosto noče imeti. Pa ne, ker bi svetu v tem času uspelo najti kako boljšo in vsaj enako pravično rešitev, ampak iz nekega skritega strahu, ki ga ne le ne zna razložiti, ampak takega namena tudi nima. Svet se zadovoljuje z vzporedjem raznih komunikacijskih „protez“ in invalidnih rešitev, pri čemer se ozira kvečjemu še na kriterij učinkovitosti, povsem ob strani pa pušča kriterij, ki je za esperantiste še pred vsako funkcionalnostjo, namreč kriterij pravičnosti in ljudskosti, se pravi enake dostopnosti vsem ljudem ne glede na njihovo poreklo in izobrazbo. Ali ne bi bilo ob tem preprostem, a tako masivnem dejstvu, razumno dvigniti roke in izobesiti belo zastavo predaje? Navsezadnje esperantisti niti ne sodimo v tisto skupino ljudi, ki bi bila komunikacijsko, se pravi glede znanja jezikov, najbolj nebogljen. Navadno so esperantisti tudi sicer jezikovno bolj zainteresirani kakor povprečen človek in obvladajo poleg materinščine vsaj še kak tuj jezik, zelo pogosto pa kar več jezikov. Zakaj torej vztrajati v esperantskem mazohizmu in se mučiti za nekaj, kar bi svet veliko bolj potreboval kakor esperantisti sami, a se temu v najboljšem primeru posmehuje ali stvari preprosto ne registrira, v najhujšem primeru pa esperantiste preganja in ubija, kakor je bilo pod tovarišema Hitlerjem in Stalinom?

A to so majhna, človeška, svetna vprašanja. Tem se je še vedno mogoče izmakniti z izgovorom, ki velikokrat niti ni izgovor, ampak dejanska življenjska in tudi esperantska drža: To je naše veselje, to je naš konjiček, ki ne dela škode, včasih celo komu pomaga, najde pogrešanega človeka, posreduje redko dosegljivo zdravilo, olajša pot v Peking, pustite nam to!

Tako se je mogoče izmazati pred človekom, tisti, ki živi z Bogom, pa mora najti tudi odgovor svojemu Bogu. Tu se s sklicevanjem na nedolžnega konjička in nedolžno filatelistično veselje ni mogoče opravičiti. Da človštvo sploh pogreša skupen jezik, ki bi med narode in jezike postavil merilo pravičnosti in služeče ljubezni, je namreč stvar Božjega in ne zgolj človeškega reda. Saj

smo nekoč tak jezik že imeli, pa smo ga v Babilonu zapravili, kakor nam pripoveduje Genezi: „*Vsa zemlja je imela en sam jezik in isto govorico*” (1 Mz 11,1). Kako močni in učinkoviti postanejo ljudje, če imajo skupen jezik, če nimajo težav s sporazumevanjem, lahko preberemo nekaj vrstic naprej, ko Bog sam, ki gleda človekovo naprezanje, da bi sezidal stolp do neba in si naredil veliko ime – saj se bere, kakor da bi bilo od danes in v resnici še kako je tudi od danes – to moč skupnega jezika ocenjuje takole: „*GOSPOD je stopil dol, da bi si ogledal mesto in stolp, ki so ga postavili človeški otroci. In GOSPOD je rekel: ,Glej, eno ljudstvo so in vsi imajo en jezik, in to je šele začetek njihovega dela. Zdaj jih ne bo nič več zadržalo; kar koli bodo hoteli, bodo naredili. Dajmo, stopimo dol in tam zmešajmo njihov jezik, da ne bodo več razumeli govornice drug drugega!*” (1 Mz 11,5-7). Z vidika Biblije, torej z Božjega vidika, je posedovanje skupnega jezika, pa naj gre za edinega sploh, kakor je bilo pred babelskim dogodkom, ki vse do danes pretresa svet, ali pa skupnega med sicer številnimi drugimi, k čemer teži tudi vsak esperantist, nekaj čudovitega, eden velikih Božjih darov človeštvu, kakor je že vsak jezik zase nezaslišan Božji dar vsakemu človeku. Če Božji komentar stvari prenesemo v naš čas in naše okoliščine, bi to pomenilo, da bi tudi danes ljudi nič več ne zadržalo in bi naredili, kar bi hoteli. Vsak propagator esperanta se bolj kakor na pravičnost sklicuje prav na ta babelski vidik. Kako bi šele napredovala trgovina, kako turizem, kako tehnika, če bi se zmenili za skupni jezik! Koliko bi prihranili, kar zdaj izdajamo za prevajanje, ki niti ni zelo kvalitetno, predvsem pa večini ni dostopno! Ko je dr. Zamenhof, pobudnik in sestavljalec tega jezika predvsem imel v mislih pravičnost, ljubezen med posamezniki in narodi, mir, so že njegovi neposredni učenci in nadaljevalci vse to potiskali ob rob ali se iz tega celo izrecno norčevali in se tega in svojega mojsra sramovali, kar se je pokazalo že ob dramatičnih peripetijah v času prvega esperantskega kongresa leta 1905 v Boulogne sur Mer v Franciji, pa je današnja esperantska propaganda skoraj absolutno usmerjena na vidike praktičnih koristi, pri čemer gre tudi za huda pretiravanja, kakor je pretirano tudi govorjenje o tem, kako lahko je ta jezik priučljiv, čemur sem tudi sam velikokrat zapadal. V resnici pa je statistični korpus esperantske družine v glavnem sestavljen iz večnih začetnikov, na ta korpus, ki je v statistični grafiki tudi močno korpulenten, pa je nataknjena komaj vidna glavica tistega dela esperantske populacije, ki jezik obvlada skoraj na ravni svoje materinščine. Če bi bil Zamenhofov jezik v resnici tako lahek, kakor se glasijo naše propagandne laži, bi imeli v grafični predstavitvi esperantske statistike zelo veliko glavo in tanek, komaj viden trup, spodaj pa spet dve krepki nogi, ki bi pomenili značajsko trdnost esperantskega prepričanja, ki naj vse skupaj nosi.

Povejmo naravnost, naj bo stvar še tako delikatna, in taka je: Če naj esperanto res postane splošna last in znanje človeštva, drugi jezik za vsakogar, kakor se glasi povzetek naše ideologije, bolj fino povedano, „notranje ideje” našega jezika, potem to nujno pomeni, da je bodisi Bog razveljavil ali končal svoj babelski ukrep za ustavitev človeške *hibris* – ali pa smo esperantisti tisti del babilonskih zidarjev, ki skuša s človeškim trikom povrniti to, kar je Bog človeštvu odvzel, pa ne zato, da bi jih več trpelo, ampak, da bi se jih več rešilo. Pred tem vprašanjem, ki si ga esperantski ideologi nikoli niso zastavili, razen kakšnega katoliškega škofa, ki je odkrito očital esperantistom, da se ustavljajo Božjemu redu, ki je človeštvu namenil jarem večjezičnosti

in težav v medsebojnem sporazumevanju, dokler se ne dopolnijo časi.¹ Pred tem velikim vprašanjem in ugovorm stoji vsak esperantist, ki se ima za Jezusovega učenca in hodi za njim. To vprašanje se nazadnje izkristalizira v vprašanje, ali kristjan sme biti esperantist. Torej moram tudi sam sebe vprašati, pravzaprav ne sebe, ampak Pismo, iz katerega jemljem usmeritev in nauke ne le za svoje odrešenje, kar je prvi namen Biblije, ampak tudi za vodenje že odrešenega življenja, kar pomeni tudi presojanje stvari in duhov in opuščanje tega, kar morda ni dovoljeno ali pa, kakor pravi Pavel: „*Vse je dovoljeno, vendar ni vse koristno! Vse je dovoljeno, toda vse ne izgrajuje*” (1 Kor 10,23).

Vrnimo se za hip k nemškemu protestantskemu teologu dr. Frisu Melzerju, ki je v svojem spodaj navedenem delu navedel o esperantu še več reči. Ali mu lahko zaupamo, da je prav bral 11. poglavje Geneze in prav razumel „Božji jezikovni red”, na katerega se sklicuje. Uporabimo Jezusovo metodo, ko pravi: „*Če ne verjamete, kar sem vam govoril o zemeljskih stvareh, kako boste verjeli, če vam bom govoril o nebeških?*” (Jn 3,12). To logiko lahko obnemo: Če ne vemo, ali lahko komu verjamemo, ko govori o nebeških stvareh, pogledajmo, ali je verodostojen, ko govori o zemeljskih! Kako je glede tega z jezikoslovcem in teologom Melzerjem? Je mogoče resno jemati filologa, ki zapiše tak nesmisel, kakor, da je esperanto nastal iz španščine? Nastanek esperanta vendar ni strogo varovana skrivnost, o tem so napisane številne knjige, predvsem pa o tem govorijo številni spisi Zamenhofa samega, ki je mogoče vedel, kako je prišel do svojega jezika. Jezikoslovec, ki se tako pregreši nad kakim temeljnim jezikovnim dejstvom, je kot filolog nula in bi ga bilo nevarno jemati resno. Je mogoče resno jemati filologa, ki še nikoli ni bil priča kakemu pogovoru, predavanju, pridiganju, Božji službi, prepevanju, tudi prepevanju krščanskih pesmi, sestankovanju, kongresu, simpoziju ali vsakdanji konverzaciji za točilno mizo v esperantu, ki še nikoli ni prebral nobene esperantske revije, kaj šele knjige, ki esperanta sploh ne zna in nima o njem najmanjšega pojma, pa ga v isti knjigi avtoritarno predstavlja kot „mrtev jezik”? Ni mi treba trditi ali celo dokazovati, da je res prav nasprotno, da pogovor, razen v materinščini, v nobenem drugem priučenem jeziku ni in ne more biti tako živ, kakor prav v esperantu, pa naj ga šarlatanska filologija stokrat razglaša za mrtvega. Lahko si privoščim celo gosposko odprtost do dvoma in rečem: morda je mrtev, morda ni – a osnova vsake znanosti je vendar opazovanje in poskus, potem šele pride na vrsto povzemanje in sklepanje. Kakega jezika pa ni mogoče preizkusiti drugače, kakor da se ga najprej dobro naučiš in dovolj dolgo in na dovolj obširnih področjih v njem občuješ, da lahko narediš verodostojen sklep o morebitni živosti ali mrtvosti takega pojava. Primera, da bi kdo tem osnovnim kriterijem vsake znanosti, torej tudi filološke, zadostil, potem pa ugotovil, da je esperanto hokuspokus ali „homunculus”, kakor se izraža ta žalostni znanstvenik in teolog, ne poznamo. Za teologa je to še posebej obtožujoča okoliščina, saj je med sprejetjem Zamenhofovega esperanta in resnice evangelija dovolj razvidna analogija. Tudi Biblijo oz. njeno resničnost je mogoče dokazati kot verodostojno Božjo besedo samo na en način: da jo z življenjem po njenem nauku preizkusimo. Ali kakor

^{1*} „Bog je postavil svoj zakon mnogih jezikov, vsakemu človeku in narodu je dal lasten materni jezik in tako bo ostalo. Kdor se upira temu jezikovnemu redu, kdo skuša iz lastne moči ta red ukiniti, ta se upira Bogu.” (Dr. Friso Melzer, nemški filolog in protestantski teolog, v knjigi *Unsere Sprache im Lichte der Christus-Offenbarung*), navedeno v knjigi Isaj Dratwer: *Pri Internacia Lingvo dum Jarcentoj*, Tel-Aviv, 1977, s. 203.

pravijo Angleži: „The proof of the pudding is in the eating.” (Puding preizkusimo tako, da ga pojemo.) Esperantist in kristjan – ne da bi oboje enačil! – postane človek po enakem postopku. Oboje mora preizkusiti, preizkus pa temelji na usvojitvi in resnem študiju preizkušane predmeta. Skratka, nismo še dokazali, da bi se Nemeč, ki bi mi moral vsaj teološko biti drag, glede Božjega jezikovnega reda motil, vsekakor pa je sam poskrbel za to, da na njegovo odklonilno stališče ne moremo gledati z apriornim zaupanjem, temveč z apriornim nezaupanjem in previdnostjo. Ker se je grdo motil v najbolj preprostih zemeljskih rečeh, ki so stvar poštene osnovne šole in še daleč niso znanost, mu ne kaže slepo zaupati, ko interpretira Božjo besedo, ne da bi za to navajal eno samo vrstico iz Svetega pisma, kar bi vendar moralo protestantskega teologa še posebej odlikovati.

Pa sami še enkrat pogledjmo v prikaz tistega odločilnega zgodovinskega dogodka, predvsem pa Božjega posega, katerega posledice čutimo še danes, prave rešitve pa tudi ni na obzorju, namreč take, ki bi bila dovolj široko sprejeta po vsem svetu. Kaj torej Bog v resnici stori in reče, naroči ali prepove? Še enkrat preberimo odločilno vrstico: „*Dajmo, stopimo dol in tam zmešajmo njihov jezik, da ne bodo več razumeli govorice drug drugega!*” (1 Mz 11,7). Je tu govor o kakih novih jezikih, ki naj bi jih Bog tedaj dal človeštvu namesto prejšnjega skupnega? Mogoče, a o tem Biblija ne pove nič. Pove pa nekaj, kar ljudje, tudi večina razlagalcev, nekoliko nenatančno bere in potem še toliko manj prav interpretira. Bog namreč ni mešal med seboj različne jezike, ampak je naredil zmedo v tistem enem in edinem jeziku. Babilonski dogodek ne govori o zmešnjavi jezikov, ampak o zmešnjavi znotraj enega jezika. Nam je to res tako tuje? Ali vsaj kak dober pravnik razume jezik zakonov, ki jih sprejemajo v parlamentu, in tudi te zakonske predloge so sestavili pravniki? Kolikor sem z njimi govoril, so mi vsi priznali isto, da tiste kolobocije ne razumejo. Je kdo že sestavil kak pohištvni kos na osnovi priloženega navodila? Noben lesarski inženir ne razume tiste, tehnične kolobocije. In tako lahko gremo po vrsti. Tudi v našem času največji komunikacijski problem ni v različnosti jezikov, ampak v zmedi znotraj lastnega jezika. Tako imamo Slovenci skupno slovnico, skupni slovar knjižnega jezika in skupen pravopis – nikakor pa nimamo skupnega jezika! Bog tedaj ni udarilo le Babiloncev, udarilo je vse človeštvo, in babilonska zmeda traja vse do danes in je naseljena v vseh jezikih. Ali naj izdam še en dokaz, kako normalno živ je esperanto: tudi esperantisti se med seboj enako težko razumejo! Tudi esperanto, no, ne jezik, ampak njegovi uporabniki, so prizadeti po istem božjem ukrepu. Dovolj je brati še kako žive polemike med posameznimi esperantisti, potem pa še posebej med esperantskimi šolami. Še danes ni miru med privrženci shematizma in neologizma v esperantskem besedotvorju. Leta ne bodo spregovorili med seboj pristaši šol –ITA in –ATA, ki zadevajo rabo pasivnih deležnikov, glede katerih je esperanto bogatejši od vseh drugih jezikov, to bogastvo pa plačuje z nikoli končano jezikovno, deležniško vojno, kjer sicer ne teče kri, teče pa črnilo, za pero in za tiskarske stroje. Privrženci „Praške resolucije” in privrženci „Deklaracije iz Rauma” so med seboj nekako tako, kakor na Slovenskem oba Stanovnika, eden na partizanski, drugi na domobranski strelni liniji. Kje je šaljivi teolog, ki ima esperanto za mrtev jezik, opravil bi dobro delo, če bi med esperantiste in v njihov jezik vnesel vsaj nekaj malega svoje tako znanstveno observirane „mrtvosti”. Problem esperanta je, da je še preveč živ. Skratka, jezik, ki naj bi omogočil vsem ljudem na zemlji, tudi manj izobraženim, tudi manj jezikovno nadarjenim,

optimalno sporazumevanje na osnovi pravičnosti in ljubezni, je sam udarjen z isto šibo, kakor je bil udarjen prvi skupni jezik človeštva pred babilonskim dogodkom. Kakor pri drugih jezikih, tudi pri esperantu znotrajjezikovna zmeda ne izvira iz slabe slovnice, nenatančnega besedotvorja ali nedoslednega in preveč zapletenega pravopisa. Nasprotno, noben narodni jezik v teh kvalitetah z esperantom ne more tekmovati. Zmeda v jezikih je le filološka in komunikacijska konsekvence neke bistveno večje in usodnejše zmede – zmede v srcih in razumu ljudi. Ko Biblija pove, da je Bog „zmešal njihov jezik”, je tu jezik v zastopstvu celotne človekove konstitucije. Kaj naredi Bog s človekom, ki ne odneha v svojem upiranju Božji volji, ki je volja ljubezni do človeka? Ko faraon ne popusti in ne odpusti ljudstva, namreč Hebrejcev, da bi šli darovat svojemu Bogu v puščavo, sam pove: „*Jaz pa bom zakrknil njegovo srce, in ne bo odpustil ljudstva*” (2 Mz 4,21). Tudi veliki prerok Izaija vpije k Bogu: „*Zakaj si dopustil, GOSPOD, da smo zašli s tvojih poti, zakaj si nam zakrknil srce, da se te ne bojimo?*” (Iz 63,17). To je en Božji ukrep zoper človekovo upornost – drugi pa je, da naredi v človekovem srcu zmedo. Ta zmeda ni samo razpoloženska ali čustvena, saj je srce v starem svetu, posebej še judovskem, tudi središče razuma in ne samo občutij. In s to zmedo udari Bog ne samo ljudi v Babilonu, ampak vse človeštvo. Ali res samo zaradi tehnike zidanja? Je res zigurat, ki niti ni bil posebej visok, egiptovske piramide so bile neprimerno mogočnejše in višje, problem za Boga, tako velik, da je bila človeštvu zaradi njega odvzeta urejenost v mišljenju in čutenju, ki se je izražala v skupnem jeziku, v katerem ni bilo nesporazuma, kakor je ta danes bistvena sestavina vsakega jezikovnega življenja, tudi esperantskega. Zakaj je bilo tisto neumno zidanje za Boga tako velik greh, nam pove 4. vrstica: „*Dajmo, sezidajmo si mesto in stolp, katerega vrh naj sega do neba, in naredimo si ime, da se ne bomo razkropili po vsej zemlji!*” (1 Mz 11,4). Kaj vse te sestavine babelske zidave pomenijo v verskem, v metafizičnem smislu? Da naj vrh te zidave sega do neba, je imelo čisto konkreten pomen. Pogansko božanstvo Anu naj bi prebivalo na „najvišjem nebu”. Ali ni potem logičen poskus, priti v njegovo bližino po človeškem stopnišču? Dejansko je bilo na vrhu takega zigurata svetišče temu božanstvu, a svetišče še ni kraj bivanja božanstva samega. zato naj bi šla zidava naprej, vse do najvišjega neba. Ne samo, da je to tudi prispodoba vsega človekovega pehanja v znanosti, tehniki, ekonomiji, kulturi, umetnosti, kajpada vojskovanju, da bi s tem predrli opno neba na srednjeveški karikaturi, s katero premalo izobraženi učitelji še danes poneumljajo svoje učence o tem, kako naj bi si srednjeveški ljudje predstavljali zemljo in nebesna telesa, in prodrli do najvišjega, do božanstva samega. A tudi to še ni glavni problem. To zidanje je tudi prispodoba vsake človekove religioznosti – ljudem je silno težko dopovedati, da evangelij, da torej resnično krščanstvo ni religija! – ki meni, da je možno priti z zemlje do najvišjega neba verovanja, torej do tako ali drugače pojmovanega božanstva, po človeški poti, ki je pot religije. Na tem temeljijo najprej vsi poganski kulti, prav tako pa tudi vsa največja verstva sveta, kakor katolištvo, pravoslavje, skvarjeni protestantizem, islam, hinduizem, budhizem in današnje judovstvo, se pravi ostanki Mojzesove postave po Kristusu, še bolj, kljub Kristusu. Vsi ti učijo religijsko načelo, da je z večjim ali manjšim prizadevanjem, z dovolj bolečimi žrtvami in odkupovanjem postati Bogu dovolj všeč, da je mogoče nazadnje, po telesni smrti, vstopiti v njegovo kraljestvo. To pa je v osnovi zavračanje Božjega odrešitvenega načrta in norčevanje iz edine resnične žrtve, ki jo je daroval njegov učlovečeni Sin Jezus Kristus. Bog se povsem strinja

tudi z marksistično kritiko religije, to je mogoče sploh edina stvar, pri kateri se Marx ni zmotil. To, kar poimenske kristjane, torej religiozne, pri Marxu najbolj žali in prizadene, je edino, kar je pri njem res! In tudi Marxov predhodnik Feuerbach ima povsem prav, ko, ponavljajoč starega grškega filozofa Ksenofana uči, da ni bog ustvaril človeka po svoji podobi, ampak je človek ustvaril boga po svoji podobi – velja, ko gre za religijo in religiozno pojmovanega boga, ki ga pišemo z malo začetnico, saj ta ne obstaja. Ateisti so resnični veri sistemsko gledano najbližji, saj imajo prav v vseh primerih razen v enem, ker pač ne ločijo religije od razodete vere in človeško skonstruiranega boga (po Pascalu „boga filozofov“) od živega Boga Abrahama, Izaka in Jakoba. Babilonski stolp je bil torej v opeke žgana religijska teologija tistega časa. V Božjem načrtu – in v razodeti, torej ne religiozni veri, je stvar obrnjena: Bog pride z neba na svet med ljudi in tu poravna njihov dolg greha in jih tako odreši. Prava verska vojna se bije na ravni teh dveh sistemov: Satanove religioznosti in Božje razodetosti. Vmes ni ničesar. Ateizem je najmanj zmotna oblika Satanove religioznosti in stoji na pragu Božje razodetosti; boga in bogov, ki jih ateizem zanikuje, v resnici ni, bravo fantje! Boga pa, ki v resnici je, ateizem žal (še) ne pozna, sorry guys! Skratka: Bog je predvsem ustavil zidanje babilonskega stolpa s tako drastičnim in daljnosežnim ukrepom, ker je hotel zadati religiji smrtni udarec – ko bi Marx to vedel in razumel! – in je hotel človeštvo pripraviti na dopolnitev razodetja in na sestop svojega Sina na zemljo. To Božje delo, ki ima en sam namen, da bi se jih čim več rešilo, traja do danes in do konca časov. Zato so naši jeziki, vključno z esperantom, vse do danes zmedeni znotraj lastne slovnice, lastnega besedišča, lastne hermenevtike, ker je zmedeno človekovo srce in v njem ni razumnosti in razumevanja, razen... Tega „razen“ babilonski zidar ni poznal. To blagoslovljeno rezervo in izjemo je prinesel kot darilo človeštvu sam Božji sin, ki ni sestopil po stopnicah kakega zigurata, ampak je po Svetem Duhu vstopil v človeško telo žene, ki je bila voljna ta dar sprejeti, Marije iz Nazareta, brez sodelovanja moža, kakor poroča evangelij. Kaj so še hoteli, za čim so še stremeli babilonski (prosto)zidarji? Da bi si naredili ime... Je to nam kaj neznanega? Ali ni vse, kar počne današnje človeštvo, tudi slovensko, bolj kakor zadovoljevanje potreb, telesnih, duševnih in mentalnih, zadoščanje tej babilonski kugi: da bi si naredili ime! Mar ni vsa kultura izprijena v neprestano promoviranje osebnega in kolektivnega imena? Ali ne poskuša danes vsaka vas od včeraj postati mesto za danes, tudi če nima niti vodovoda? Ali ni danes na Slovenskem že skoraj več občin kakor pa naselbin? Več županov kakor poštarjev? Kaj ni najbolj razvpito geslo današnjega Slovenca in današnje Slovenije – ne tisto, s katero se začinja prva slovenska knjiga, Trubarjev *Katekizem* (1550), „Pravo spoznanje Boga“, ampak PREPOZNAVNOST! O, obstaja tudi dobra in večnostna prepoznavnost, ko bo Kristus kot sodnik in ne več kot ubogi potujoči pridigar, ki ga je dovoljeno žaliti, opljuvati, bičati in križati, potem pa še s križa dobiti njegovo prošnjo Očetu, naj nam odpusti, ker ne vemo, kaj delamo, ko bo on vsakega posebej prepoznal in ga priznal, ali pa ga zavrnil med preklete in pogubljene. A Slovenec 21. stoletja nima v mislih te edino pomembne prepoznavnosti. V mislih ima prepoznavnost od sveta. Svet nikoli dovolj ne prepozna Slovenije in Slovencev in vsega, kar počno in uganjajo. Tudi v tem pogledu naš čas nadaljuje zidavo tam, kjer jo je Bog v Babilonu zaustavil. Spominjam se histerije nenehnega vpraševanja tujcev, kaj si mislijo o Sloveniji in Slovencih. Noben spodoben narod tega ne vprašuje. Slovenski diplomat je vprašal

francoskega predsednika – in dobil ustrezen odgovor – kje vidi prihodnost Slovenije. Če bi francoski diplomat v Ljubljani postavil tako vprašanje slovenskemu predsedniku, bi poslali v Pariz sožalno brzojavko. Danes, 20 let po slovenski osamosvojitvi, je ta manija nekoliko popustila, a „prepoznavnost“, ki je samo druga beseda za babilonski „naredimo si ime“, je še naprej glavni politični, gospodarski, kulturni in osebni program večine Slovencev in vseh slovenskih struktur.

A v tej isti 4. vrstici babilonske pripovedi najdemo še eno snov in obliko človekovega upora proti Stvarniku: „... *da se ne bomo razkropili po vsej zemlji!*“ Prav to je namreč Božje naročilo človeku od stvarjenja dalje: „*Bodita rodovitna in množita se, napolnita zemljo in si jo podvrzita; gospodujta ribam v morju in pticam na nebu ter vsem živalim, ki se gibljejo po zemlji!*“ Verski analfabeti, in ti sestavljajo največji del današnje slovenske populacije, živijo v predstavah, da je Bog prvima človekoma predvsem prepovedal spolno življenje. Tudi izvorni greh si večinoma tako razlagajo. V resnici Bog spolno življenje naroča, ko ni naročil še nobene moralne zapovedi, kako tudi, saj prva človeka še nista grešila, morala pa je odgovor na greh in ne naročilo tistemu brez greha. V tej vrstici zapoveduje Bog tri stvari: naj se množita, naj napolnita zemljo in naj si to zemljo podvržeta. Zemlje ni mogoče napolniti drugače, kakor da se Evini otroci ločijo od matere in očeta in gredo iz „gnezda“, kar je prav v našem času zelo hud problem. In natanko tako je bilo v Babilonu. Niso se hoteli raziti, hoteli so ostati lepo skupaj, se ne podajati v tveganja in nevarnosti, ampak svojo zemeljsko srečico lepo obzidati. To pa je nasprotovanje Božjemu naročilu. Tudi tu je bila zmedenost v jeziku, najprej še enem samem, močno Božje sredstvo, zelo učinkovit prijem, da so vstajniki povezali svoje imetje v cule, ga naložili na osličke in se podali vsak v svojo smer, prav to pa je bila volja Boga – in temu se imamo tudi Slovenci zahvaliti za svoj obstoj, za svojo narodno in jezikovno identiteto, za vse, na kar smo – brez vsakega razloga seveda – tako ponosni. Povejmo k tej vrstici, namreč k tretjemu Božjemu naročilu, še kratko pripombo. To, naj si podvržeta svet, je danes eno najbolj nerazumljenih ali povsem narobe razumljenih mest v Svetem pismu. Žal to napačno razlago slepo ponavljajo tudi številni esperantisti, ko se morajo prav temu naročilu zahvaliti za nastanek in utemeljenost jezika, ki zanj sicer tako strastno gorijo. V tem naročilu je skrita vsa znanost, vsa tehnika, vsa človekova podjetnost, tudi vsa politika, vsa ekonomija, vse pravo, vsa kultura, vsa umetnost – vse to namreč sodi pod naslov „Podvrzita si zemljo“. V tem naslovu je zajeto tudi gospodarjenje z jezikom, v tem smislu pa tudi poseganje v jezik, njegovo urejanje in preurejanje, tja do nove sestave, kakor je to pri esperantu.

Današnjega versko in svetopisemsko povsem zanemarjenega človeka moti izraz „podvreči si“, ki si ga razlaga iz svoje grešne narave in vidi v tem predvsem uničevalno načelo. Ta človek prezre, da Bog to naročilo izreka prvemu človeškemu paru, ko ta še ne pozna greha. Zanj naročilo „Podvrzita si!“ pomeni imeti analogno razmerje do podvrženih stvari, kakršnega ima njun Bog do njiju, ki sta mu prav tako podvržena. To pa je razmerje ljubeče skrbnosti, gospodarnosti, spoštljivosti in predvsem svetosti. Niti najbolj barbarski narodi starine niso podvrgli živali za uživanje takemu noremu trpljenju, kakor so to naredili vendar tako kultivirani in poduhovljeni diplomati in voditelji Evropske unije, ki so spodbudili in dovolili prevažanje goveda, svinj,

perutnine in drugih živali z enega konca Evrope na drugega, ko kar z dvigala odmetavajo žive krave v arabskih pristaniščih. To ni duh Božjega naročila, to je duh prav teh, ki so Boga zavrgli in tako tudi človeški zakoni zanje ne štejejo več. Ko se številni aktivisti in politiki „zelenega“ gibanja brez potrebe zgražajo nad tem Božjim naročilom, ker ne razumejo konteksta in pravega pomena te vrstice, naj se raje vprašajo, kako „zeleni“, kako „biološki“, kako naravovarstveni so v varovanju nerojenih človeških otrok, ko prav oni najbolj goreče zahtevajo odstranitev še zadnje zapornice pred popolno razpoložljivostjo človeka za ubijanje lastnega zaroda, kmalu pa tudi že za ubijanje svojih nadležnih očetov in mater, dedkov in babic, čeprav pod klinično čistim grškim pojmom evtanazije. Šele greh naredi iz podvrženosti zatiranje, krivičnost in ubijanje, človeka in drugih živih bitij. Tudi v grešnem svetu pa je prostovoljna podvrženost Božjemu redu in volji najboljši status, ki ga človek more doseči na zemlji – in v najbolj srečnem razmerju so vsa druga bitja in stvari, če so podvržene človeku, ki je sam povsem podvržen svojemu Stvarniku, kakor to srečno podvrženost izrazi apostol: „Vse je vaše, vi Kristusovi, Kristus pa Božji“ (1 Kor 3,22b-23a). Zanimivo, da je v to podvrženost sveta človeku, ki pa je dobra podvrženost le, če je človek podvržen Kristusu, Friedrich Engels, morda ne največji med kristjani, po nekem bistrem uvidu vključil tudi jezik. Tako pravi v *Nemški ideologiji*, v poglavju o „naravnosti jezikov“: „Da bodo ljudje prav tako povsem nadzirali ta produkt človeškega rodu (t.j. jezik), je samoumevno.“ Naslednja desetletja so ga povsem potrdila. Tako je po naročilu nizozemskih kolonialnih oblasti nastal indonezijski skupni jezik *bahasa*, Ben Jahuda pa je od mrtvih obudil staro hebrejščino in jo reformiral in dopolnil z veliko sodobnimi izrazi v današnji uradni jezik Izraela, imenovan *ivrit*. Mit o „naravnosti“ jezikov goje samo še nepoučeni in navadno nacionalno sfanatizirani šolniki nižjega razreda. Engelsova napoved je resnična seveda le v splošnem, motil pa se je v pretirani presoji, da bo to nadziranje totalno. A za klasika marksizma je pač vse totalno, ne samo njegova družbena utopija, tudi obvladovanje jezika.

Toliko o babilonski svetopisemski pripovedi, ki nam pove, zakaj in kako je človeštvo izgubilo jezikovno enotnost, predvsem pa sposobnost razumnega sporazumevanja, ki je vse do danes večja nadloga, kakor pa potreba po učenju drugih jezikov poleg materinščine. Žal je esperantska teorija in propaganda ta vidik komunikacije povsem spregledala in tako to področje bez potrebe prepustila svojim nasprotnikom, ki jo zelo učinkovito uporabljajo v zavračanju esperanta rekoč: „Tudi ko bi vaš jezik čez noč po kakem čudežu zmagal, problem sporazumevanja še vedno ne bi bil optimalno rešen.“ V tej točki imajo prav, žal pa tega argumenta nikoli ne uporabijo pri zagovoru angleščine (prej francoščine), kakor ga ne bodo jutri v zagovor kitajščine, ki očitno postaja novi prvi svetovni jezik. Med Slovenci se to še ni razvedelo in ti še vedno stavijo na angleščino, ko se Američani in Angleži že vneto učijo mandarinščine...

Mene pa je od vsega začetka vendar zanimalo, ali je mogoče v Svetem pismu najti vsaj kak namig, kakšen jezikovni red med narodi bi bil Bogu najbolj po volji, ko esperanto v tej knjigi kajpada ni naravnost omenjen. Ne le omenjeno, dokaj natanko prikazan pa je dogodek, ki nima primere v vsej človeški zgodovini, namreč v načinu, kako se je to zgodilo. Nekakšna analogija z dogodkom iz leta 1905 v kraju, ki smo ga že imenovali, namreč obstaja. Gre za 2. poglavje Apostolskih del, kjer je opisan binško čudež, ko so Jezusovi učenci, s Petrom na čelu, prvič po Jezusovem vnebohodu pogumno stopili v javnost, na jeruzalemske ulice. Dan jim je bil dar

govorjenja v jezikih, ki se jih niso nikoli učili – in Judje in drugi iz vseh rimskih provinc, ki so govorili jezike teh pokrajin, so jih razumeli vsak v svoji materinščini:

„Ko je prišel binškoštni dan, so bili vsi zbrani na istem kraju. Nenadoma je nastal z neba šum, kot bi se bližal silovit vihar, in napolnil vso hišo, kjer so se zadrževali. Prikazali so se jim jeziki, podobni plamenom, ki so se razdelili, in nad vsakim je obstal po eden. Vsi so bili napolnjeni s Svetim Duhom in začeli so govoriti v tujih jezikih, kakor jim je Duh dajal izgovarjati. V Jeruzalemu so tedaj prebivali Judje, pobožni možje iz vseh narodov pod nebom. Ko se je razširil glas o tem, se je zbrala množica ljudi, ki so bili vsi iz sebe, ker jih je vsakdo slišal govoriti v svojem jeziku. Strmeli so, se čudili in govorili: „Glejte, ali niso vsi ti, ki govorijo, Galilejci? Kako, da jih slišimo vsak v svojem materinem jeziku? Parti, Medijci in Elámci in tisti, ki prebivamo v Mezopotamiji, Judeji in Kapadokiji, v Pontu in Aziji, v Frigiji in Pamfiliji, v Egiptu in v libijskih krajih blizu Cirene, in mi iz Rima, ki se zdaj mudimo tukaj, Judje in spreobrnjenci, Krečáni in Arabci - vsi jih slišimo, kako v naših jezikih oznanjajo velika Božja dela!” (Apd 2, 1-11).

Gotovo, v dobesedni obliki se to v taki meri in na istem kraju in za tolikšno množico ni več ponovilo. Sicer so apostoli dar jezikov ohranili in ga v posameznih primerih še večkrat uporabili, saj jim je bilo to dano zaradi moči oznanjevanja in rasti prve Cerkve. V nekem smislu pa se je nekaj analognega vendar zgodilo, prvič na prvem svetovnem kongresu esperantistov v Boulogne-sur-Mer v Franciji leta 1905, ko se je prvič v zgodovini človeštva več ko 600 predstavnikov raznih narodov z vsega sveta med seboj sproščeno pogovarjalo brez prevajanja in so drug drugega razumeli, čeprav so se prvič v življenju videli in slišali. Ta „čudež“ se je doslej ponovil že 98-krat, zadnji je bil v Hanoju, naslednji v letu 2013 bo v Reykjaviku. Tu se vsako leto za ves teden zbere od 1500 do 4000 udeležencev, ki imajo slavnostne govore, predavajo, diskutirajo, polemizirajo, igrajo in gledajo gledališke predstave, kupujejo razstavljene knjige in plošče, v zadnjih letih tam tudi nadaljujejo svoj študij, ne da bi bil en sam cent porabljen za prevajanje. Gotovo med biblijskimi in esperantskimi dogodki ni analogije v namenu in duhovni moči prvega in drugega. Vsekakor pa obstaja analogija med tem, kakšno pot je Božji Duh izbral za to, da se je veselo oznanilo v hipu razširilo po vsem cesarstvu, in tem, kako so si posamezne sestavine tega oznanila, namreč težnjo po občečloveškem bratstvu, miru in solidarnosti uredili ljudje, ne da bi to bilo čudež, kakor ono prvo v Jeruzalemu. Analogija je v tem, da oba dogodka omogočata popolno sporazumevanje, popolno v smislu človeške zmogljivosti, ne da bi bila pri tem kateremu koli jeziku bila dana prednost pred drugimi ali da bi bil kateri koli jezik zapostavljen ali celo preganjan, kakor se v zgodovini, od Babilona dalje, sicer ves čas dogaja. Božji Duh bi lahko izbral kulturno prevladujočo grščino, ki so jo razumeli po vsem sredozemskem območju – a Božja volja je bila, da bi razumeli vsi, vsi pa tudi grščine niso razumeli. Lahko bi izbral latinščino, jezik imperija, ki je tisti čas imel pod oblastjo tudi pokrajine nekdanjega Davidovega kraljestva. A Božja volja je bila, da bi razumeli vsi, vsi pa tudi latinščine niso razumeli. A Božji Duh bi lahko čudež naredil tako, da bi v tisti uri vendarle vsi razumeli bodisi grško ali pa latinsko. Bog pa je očitno hotel poleg sporočila evangelija poslati ljudem še eno sporočilo, ki sicer ni izrecno izrečeno, a izhaja iz logike načina, kako se je vse to odvijalo. Naredil je, da je vsakdo razumel povedano v svojem maternem jeziku. Prav ta enaka veljava vseh jezikov pred

Bogom pa je osnovno izhodišče Zamenhofovega dela in njegovega jezika esperanta, v tem je med binkoštnim jezikovnim čudežem in med Zamenhofovim jezikovnim „čudežem“, kajpada zapisano v narekovajih, očitna analogija. To vzporedno sporočilo je zaznala tudi reformacija v 16. stoletju, njeni pionirji pa že stoletja prej, kakor recimo češki reformator Jan Hus, ko se niso zadovoljili s tem, da so Sveto pismo, ki ga je imela rimska cerkev vsa stoletja prej zaklenjenega in ga je z vsemi mogočimi omejitvami pustila brati le izbranim najvišjim klerikom in cerkvenim učiteljem, rešili rimskega jetništva in ga dali v branje ljudem – ljudem so ga hoteli dati v branje tudi v njihovem jeziku, kakor so ga govorili doma. In ko je Luther oblikoval skupni nemški jezik za svoj prevod Biblije, ali ko sta to delala za slovenski prevod Trubar in potem Dalmatin, so ti možje delali nekaj zelo podobnega, kakor je dobrih 300 let pozneje naredil dr. Zamenhof. Iz posameznih narečij so s posegom svojega razuma in jezikovnega čuta sestavili višji jezikovni sestav, knjižni jezik, kakor je Zamenhof iz tedaj kulturno najbolj pomembnih jezikov: francoščine, nemščine, angleščine, poljščine in ruščine sestavil višjo jezikovno zgradbo, ki jo poznamo pod imenom esperanto. In kakor pri reformatorjih, je bilo tudi pri Zamenhofu tisto delo, v katerem se je novi jezik najbolj preizkusil, prevod Svetega pisma. Analogija, tu govorimo že o drugi analogiji, med reformatorji in Zamenhofom pa je še v nečem drugem, teološko še bolj pomembnem. Tako prevodi Biblije v narodne jezike po reformatorjih, kakor tudi prevod Biblije v esperanto po Zamenhofu (Stara zaveza) in skupini prevajalcev v Angliji (Nova zaveza), vsi iz izvirnih jezikov hebrejščine in grščine, so bili demonstracija ovrženja rimske dogme o tim. „svetih jezikih“ (hebrejščine, grščine in latinščine), na osnovi katere so tudi nemški škofje preganjali solunska oznanjevalca in prevajalca Biblije v slovanski jezik na osnovi govora v okolici Soluna. Po Cirilovi smrti v Rimu se je Metod odpravil v Panonijo, kjer so ga nemški duhovniki napadli kot krivoverca, ker je prevajal v slovanski jezik bogoslužne knjige, na Moravskem pa so ga leta 871 zaprli in ga je iz škofovega zapora rešila šele papeževa intervencija. Za nemške škofe in duhovnike je bilo nekaj nepredstavljivega, da je bila Biblija razen v latinščino prevedena samo še v jezik, ki mu danes pravimo starocerkvenoslovanščina, ne pa tudi v katero od nemških narečij, saj skupne nemščine tedaj še ni bilo. A kakor so reformatorji zavrnili biblijsko povsem neosnovano dogmo o svetosti treh jezikov in nižji vrednosti vseh drugih, pa je Zamenhof s svojim dejanjem analogno zavrnil predsodek, ki ga svet jemlje prav tako kot dogmo, da so nekateri jeziki po svoji naravi predestinirani za svetovno rabo, drugi pa so kvečjemu dopuščeni za lokalno rabo.

Med duhom evangelija in človeškim duhom esperanta pa sem kmalu opazil še druge analogije. Med njimi je zame najbolj očitna ta, da ljudje, ki nimajo izostrenega čuta za pravičnost in ne čutijo posebne naklonjenosti do najmanjših in najbolj zapostavljenih – a oboje je bistvena evangeljska vrednota – reagirajo na esperanto podobno, kakor svetni človek reagira na evangelij: sovražno, posmehljivo ali s popolno ignoranco. Posamezni propagatorji mednarodnega jezika so zaradi takega sprejema sicer večinoma hudo razočarani, kdaj postanejo tudi jezni in besedno napadalni (nikoli še ni bilo slišati za nasilnost), v resnici pa bi morali biti tej paraevangeljski kvalifikaciji mednarodnega jezika na moč hvalžni. Stvari namreč, ki jih navdihuje padli duh, so v svetu hitro, navdušeno in množično sprejete, premosorazmerno s svojo škodljivostjo in neprištevnostjo. Nasprotno pa je trdovratno, čeprav nikoli utemeljeno odklanjanje kake zamisli

za evangeljsko čutečega človeka najvišje odličje kakega pojava. Ko bi bila esperantska zamisel iz skrivne lože prostozidarstva, kakor so skušali Zamenhofu podtakniti, ne da bi za to prinesli en sam dokaz, bi esperanto že davno uspel, imel bi največjo možno publiciteto, najiminitnejše glave svetovne oligarhije bi se hvalile z njegovim znanjem, denar za njegovo kulturo in umetnost bi pritekal hitreje, kakor pa bi se rojevali njegovi dobri uporabniki. Če se hoče človek 21. stoletja v javnosti diskvalificirati in osmešiti, je dovolj, če pove, da je novo rojen kristjan, ki verjame v to, kar piše v Bibliji. Skoraj enak učinek ima, če pove, da je esperantist in da v tem jeziku celo piše knjige. Pred pomislekom, ali je Bog morda vendarle tisti, ki ne zida skupaj z esperantisti in zato ta jezik nikakor ne more iz ozkega kroga svojih privržencev, me varuje to, kako svet reagira že zgolj na samo omembo imena tega jezika. Samo še pri imenu Jezus so odpor, sovražnost in posmeh še večji.

Pred desetletji je eden najboljših slovenskih pisateljev v svoj dnevnik zapisal očitek, ki ni med najbolj uspešnimi šalami tega avtorja. Ne vem, koga je imel v mislih, morda esperantskega pesnika Damjana Vahna, ko se mu je zapisalo, kako „nekateri iščejo celo esperantsko slavo”... To slavo bi vsakdo, ki piše v tem jeziku, prav rad podelil z avtorjem te čudaške izjave. Medtem ko je ta sicer izvrsten avtor za vse svoje knjige, ki so mi drage, dobil solidne honorarje, pa tudi najvišja slovenska in tuja priznanja in odličja, piše esperantski avtor, vsak, ne samo kakor že umrli pesnik Vahen iz Slovenije, brez plačila, v najboljšem primeru pa lahko dobi eno od treh vsakoletnih razpisanih nagrad za prozo, poezijo, esej, dramski tekst ali otroški tekst v višini nekaj sto evrov. Nikoli pa nihče od teh ne bo dobil medalje kakšne legije časti, ne bo postal član kakšne umetniške ali znanstvene akademije, njegove okrogle obletnice, prav tako njegove smrti, ne bo zabeležil niti lokalni list kraja, kjer je živel in umrl. In njegovo privatno esperantsko knjižnico bodo skoraj zanesljivo odpeljali na odpad, ker je njegov drugi jezik, enako kakor zunanji svet, skoraj vedno odklanjala in sovražila tudi njegova družina in s tem, kar je za pokojnim esperantskim avtorjem ostalo, nimajo nič početi. To je ta velika „esperantska slava”, ob katero se je tako viteško obregnil pisatelj, ki sicer ne nasloni ravno puške na okensko polico, če mu prinesejo vabilo na kako počastitev ali podelitev kakega odličja.

Zakaj esperanto ne more zares uspeti?

To vprašanje si že dolgo postavljajo esperantske organizacije in posamezni esperantisti. Vse skupaj spominja na šahovsko pozicijo „pat”. Esperanto kot pojav noče umreti, a tudi ne more prav zaživeti. Kakor da bi nad njim bdela neka roka, ki ga drži tik nad vodo utopitve, a ga ne izpusti, da bi splaval. Kakor da bi obstajal skrivnosten načrt, po katerem naj bi nekoč prišel čas, ko se bodo pred mednarodnim jezikom nenadoma odprle zapornice in bo sprejet, a zdaj ta čas še ni tu. Posebej daje človeku misliti okoliščina, da je nasprotovanje esperantu tako sistemsko dosledno in izpolnjeno, kakor da bi bil ves svet dogovorjen, da se to ne sme zgoditi, pa naj bodo komunikacijske težave sveta sicer še tako hude. Naj se sliši še tako nenavadno, a vse bolj se nagibam k prepričanju, da je najbolj moteča sestavina esperanta kriterij pravičnosti, ki je svetu povsem tuj. Sicer vsi o pravičnosti govorijo in si jo izpisujejo na svoje grbe in zastave, jo verzificirajo v svojih himnah, a v resnici je svet ne mara in za njeno uveljavljanje ničesar ni pripravljen storiti. Z evangeljskega pogleda na stvari tega tudi ne more. Kadar svet govori o pravičnosti, nima v mislih resnične pravičnosti, ki prihaja od Boga, ampak zgolj človeško

umevanje pravičnosti, ki ni nič drugega, kakor uveljavljanje osebnega ali kolektivnega egoizma pod plaščem nekakšne „pravičnosti“. To pa pomeni, da svet tudi esperanta, ki temelji na kriteriju pravičnosti, namreč take, ki izhaja iz Zamenhofove verske predstave, ki je temeljila v judovskem, torej svetopisemskem izročilu. Da je Zamenhof vsaj v moralnem smislu presenetljivo dosledno sledil Kristusovemu nauku, čeprav v njem ni mogel videti tega, kar je Kristus dejansko bil in je, namreč pravi Bog in pravi človek, dopolnjuje starozavezno podlago esperantske ideje vsaj z etičnim vidikom Nove zaveze. To pa je za svet, kakršen je, preveč. Če bi se esperantisti odrekli tem sestavinam svojega jezika, bi za svet nenadoma postali zanimivi in sprejemljivi – a če bi to storili, bi lahko prav tako pristali tudi na že doslej uveljavljeno rešitev svetovnega komunikacijskega problema, ki je v tem, da vsakokrat jezik trenutno najmočnejše nacije služi kot *lingua franca*, kakor je to danes še angleščina, jutri ali vsaj pojutrišnjem pa bo to najbrž kitajska mandarinščina. Če odpade etična, pred njo pa verska komponenta Zamenhofovega jezika, potem odpade tudi vsak moralni ugovor zoper dosedanjo ureditev, saj brez vere v Pravičnost, ki presega vsako človeško pristranskost in omejen interes, odpade tudi pojem krivičnosti.

Po drugi strani pa tudi esperantisti sami vseh 125 let svojega delovanja kršijo prav to isto načelo, na katerem filozofija tega jezika sloni. Krivično namreč ni samo, če močnejša nacija jezikovno, kulturno in sicer prevladuje šibkejšo, zoper kar esperantizem protestira in ponuja pravičnejšo rešitev enakopravnosti vseh jezikov in kultur – krivično je tudi zavajati ljudi z neresnicami, ki so pri tistih, ki vedo, da to, kar širijo, ni res, laži. In kaj so tiste najpogostejše neresnice in laži esperantistov, ki so „doma narejena“ versko-moralna ovira, ki preprečuje, da bi bil Zamenhofov mednarodni jezik blagoslovljen in da bi Bog sam zidal z esperantskimi zidarji, kar bi šele moglo pripeljati do uspeha?

Prva neresnica izvira že iz dr. Zamenhofa samega. Ta neresnica ni laž, vsaj za Zamenhofa ni bila laž, saj je trdno verjel, da je glede tega na pravi sledi. Bila je zmota, bila je najprej verska in posledično tudi filozofska zmota. Če bi bil Zamenhof kristjan, bi mu bila ta zmota prihranjena in stotisoči esperantistov v vsem tem času ne bi zavajali sebe in človeštva z napačno razlago stvari. Ta zmota je v tem, da je oče mednarodnega jezika menil, da sta različnost ver in jezikov glavna agensa sovraštva in nasilnosti med narodi in verskimi skupnostmi. Torej je bil njegov sklep logičen: če damo človeštvu skupen jezik kot drugi jezik za vsakogar, ne kot odpravo materinščine – in če damo človeštvu skupno ekumensko streho (homaranizem), spet ne kot odpravo osebne vere, kakor jo kdo ima, ne bo več vzrokov za medsebojno nestrpnost in sovražnost. Zamenhof ni vedel, da so vsi ti pojavi: različnost ver, različnost jezikov, nestrpnost med verami in nestrpnost med jeziki zgolj posledica nekega drugega, prvotnejšega zla, ki ga Biblija jasno opredeli kot človekov upor zoper Stvarnika, narejen in izražen po prvem grehu, ki se do danes reproducira v dodanih grehah vsakega živega človeka. Tudi če bi človeštvo imelo eno samo religijo – in v resnici jo ima – in če bi imelo en sam jezik, kakor ga je pred Babilonom imelo, bi Kajn še vedno ubil Abela, čeprav sta imela skupnost v religiji in jeziku, bi imeli vse to, zoper kar naj bi bila skupni jezik in skupna religija učinkovito zdravilo. Različnost med verskimi sistemi, dejansko med religijami, je samo notranja različnost znotraj sicer v osnovni zmoti iste religioznosti naravnega človeka. Je tako rekoč družinski prepir, ne pa razlikovanje v bistvenem.

Tudi na prvi pogled tako zelo različna sistema enoboštva in mnogoboštva se razlikujeta samo navidezno. V resnici ima tudi formalno monoteistični človek, kakor katoličan, musliman, bahaiist, sikh, ob deklarirano enem človeško konstruiranem bogu še vrsto drugih bogov, tudi če jih tako ne imenuje. Zato je človeštvo versko razdeljeno samo na dve skupini: na religiozne vernike in na vernike iz razodetja. Tako pot do resničnega miru in ljubezni med posamezniki in narodi ne vodi prek človeških orodij, med katere sodi tudi jezik in še posebej skupni jezik človeštva. Nasprotno pa bo resnični mir, ki ga človek in človeštvo ne moreta narediti in vzpostaviti, ampak ga bo po Božji obljubi prinesel Kristus, ko pride v drugo na ta svet, odprl vsa vrata tudi ustreznim orodjem tako vzpostavljenega miru. V tem smislu lahko napoči tudi čas Zamenhofovega jezika šele z vzpostavitvijo tisočletnega Kristusovega kraljestva na zemlji, saj le njegova pravičnost lahko uporabi in uveljavi tudi jezik, ki temelji na pravičnosti in ji služi, nikakor pa ne more jezik odpreti poti do pravičnosti, kakor se je motil Zamenhof.

Tej temeljni neresnici, ki je največja notranja ovira za boljši razcvet mednarodnega jezika že v tem času, ko sicer v celoti nikakor ne more uspeti, saj živimo v svetu, ki mu načelno vlada nepravičnost, pa sledi vrsta manj usodnih, a še vedno škodljivih neresnic. To je recimo propagandno pretiravanje o številu uporabnikov tega jezika po svetu. Res je, da kolikor toliko natančnega števila esperantistov, namreč takih, ki jim ne pravimo „Bonan-tagon-esperantistoj”, ampak jezik resnično obvladajo na ravni svobodnega ustnega in pisnega izražanja skoraj na ravni svoje materinščine, in to je samo v tem logično zgrajenem jeziku tudi možno, ni mogoče ugotoviti, saj večina esperantistov ni organiziranih in jih tako nimamo registriranih. Kljub temu pa baje o „milijonih” ali celo o desetinah milijonov, ne koristi stvari, ampak jo v javnosti osmeši, esperantiste pa dela neverodostojne in neresne. Najbrž je resnih esperantistov po vsem svetu le nekaj deset tisoč, vse drugo so po večni začetniki, ki sicer simpatizirajo z idejo, se udeležujejo kongresov in drugih zborovanj, a le na ravni jezikovnega turizma, v resnici pa z jezikom ne živijo, ne berejo esperantskih knjig, v tem jeziku ne razmišljajo, ne sanjajo, v njem ne delujejo. Taka neresnica je tudi propagandno zatiranje, kako neizmerno lahek naj bi ta jezik bil. Prav število večnih začetnikov in večnih jecljalcev dokazuje, da ta trditev ne more biti resnična. Ljudje preprosto mešajo objektivno logičnost in lahko priučljivost slovnice in pravopisa z lahkoto ali težavnostjo jezika v celoti. Slovnica in pravopis še ne naredita jezika in ne zagotavljata njegovega obvladanja, kakor tudi teoretično dojetje tonske lestvice na klaviaturi še ne naredi pianista, ki bi lahko igral na koncertih. Tudi esperanto je težek jezik, le da se njegova težavnost pokaže pozneje in na višji stopnji obvladanja, kakor je to pri narodnih jezikih. Povejmo ljudem resnico: tudi esperanta se je treba resno in dolgo učiti, ga neprestano uporabljati, sicer bo šlo že naučeno v izgubo – to je resnica o njegovi tolikokrat propagirani „lahkosti”. Ljudje, ki še nikoli niso imeli v rokah solidnega učbenika logike, ki še niso slišali za veliko Aristotelovo filozofsko delo *Organon*, ki je prvi in do danes neprekosljivi kompendij logike, se pravi pravilnega mišljenja, zelo radi razlagajo, kako „logičen” je esperanto. Najprej: logičnost je lastnost mislečega bitja – kar pa logično misleče bitje naredi ali uredi, je logično narejeno ali sestavljeno. Tako je lahko logičen esperantist, kakor je to lahko tudi človek katerega koli drugega jezika – esperanto pa je v resnici zgrajen po načelih logike v tem smislu, da skoraj ne pozna izjem, da veljajo njegova pravila v vseh primerih in ne samo včasih, kakor je to pri jezikih,

ki so se oblikovali v daljši zgodovini. A tudi v tem ne kaže pretiravati. Esperanto ni programski računalniški jezik kakor *basic*, *pascal*, *fortran* in podobno, ki jim rečemo „jezik” le v prispodobi, saj dejansko to niso. Esperantsko besedotvorje in esperantsko stavkoslovje sta res veliko bolj logično urejena, kakor je to pri narodnih jezikih, a tudi tu imamo majhne izjeme in odmike, prav te majhne „napake” pa delajo jezik človeški, gibek in estetsko očarljiv. Sicer pa je v esperantu mogoče prav tako govoriti in pisati nelogične stavke, kakor v drugih jezikih. Noben jezik, tako tudi esperanto, s svojo gradnjo ne more zagotoviti logičnosti tega, kar je povedano ali zapisano. S pretirano in nepremišljeno propagando o „popolni logičnosti” esperanta velikokrat ustvarjamo v ljudeh, ki jezika ne poznajo, napačen vtis in jih zavajamo z obljubami, ki jih ni mogoče izpolniti. Enako velja za karakteriziranje esperanta kot „popolnega” jezika. Res je, da njegova posebna struktura in nekatera njegova pravila omogočajo bolj natančno izražanje, obenem pa tudi bolj svobodno in variabilno tvorjenje stavkov – a tudi esperanto je, kakor vsak drug človekov duhovni ali materialni proizvod, nepopolno delo, kakor tudi sicer nič človeškega ne dosega mere popolnosti. Med propagandne neresnice esperantistov sodijo tudi navedki o znanih ljudeh, predvsem še politikih in državnikih, ki so se kdaj o esperantu izrazili zelo naklonjeno. Saj je mogoče, da so ob kaki priložnosti, ko se jim je to zdelo oportuno, res kaj takega rekli – a kaj so iz tega naredili? Nič! Celo znana državnik, ki sta esperanto sama govorila, kakor avstrijski državni predsednik Franz Jonas ali jugoslovanski diktator Josip Broz-Tito, nista za esperanto, potem, ko sta prišla na oblast, prvi demokratično na volitvah, drugi s silo, nista za ta jezik mignila niti s prstom. Pri tem je treba omeniti, da je bil avstrijski predsednik Jonas v svojih mladih letih kot socialdemokratski mladinec na Dunaju celo vnet propagandist in organizator avstrijskega socialistično usmerjenega esperantskega gibanja. A ko je postal predsednik države in bi za ta jezik res lahko kaj storil, ga je postalo strah morebitnega posmeha tiska in javnosti. In jugoslovanski predsednik je esperantski delegaciji, ki jo je leta 1953, ob svetovnem kongresu esperantistov v Zagrebu, sprejel v Beogradu, na vprašanje, ali bi bilo možno v Jugoslaviji ta jezik uvesti v šole, odgovoril kot prepričan demokrat, da bi to bilo lepo, a da tega ni mogoče „oktroirati” od zgoraj, temveč mora priti pobuda demokratično od spodaj. Zelo spodbudno, kako demokratičen je znal biti Tito, ko je šlo za esperanto. Za izgon verskega pouka, kakor tudi obeh klasičnih jezikov, grščine in latinščine, iz šol, in za vpeljavo jugoslovanskega vulgarnega marksizma, s še bolj vulgarnim evolucionizmom, tu demokratična pobuda od spodaj ni bila potrebna, tu je bilo možno oktroirati od zgoraj... Argument esperanta je njegov moralni namen na osnovi zahtev pravičnosti in preprosta, a neizprosna logika, da je enakopravnost jezikov in narodov na svetu mogoče doseči samo tako, da svet uvede skupen nevtralen jezik, ki ni last nobenega naroda ali države posebej – ne pa še tako laskava, a neobvezujoča naklonjena izjava kakega znanega demokratičnega voditelja ali znanega tirana. Ne ta ne oni zadevi nista v prid in ugledu jezika bolj škodujeta kakor koristita. Žal na limanice cenениh naklonjenih izjav vedno znova gre tudi Svetovno esperantsko združenje (UEA) in tako večkrat dela reklamo nečloveškim tiranom ali zamolčuje njihovo zatiranje lastnega ljudstva. Bojim se, da bi svetovno esperantsko gibanje zamižalo na oboje oči in si zatisnilo oboje ušes, če bi kak tiran severnokorejskega sloga z dekretom uvedel esperanto v vse šole svoje države. Del Božje previdnosti je, da so zatiralci človekove svobode po pravilu tudi preganjalci ideje in prakse mednarodnega jezika. Diktatorji

Mussolini, Broz in Castro, ki so se o esperantu izrazili z naklonjenostjo, so v tem zboru na srečo izjeme.

Ima potem sploh še kak smisel ostati?

Da ta svet, kakršen po svojem temeljnem značaju je, noče in ne more sprejeti najbolj razumne in najbolj pravične rešitve svetovnega in krajevnega jezikovnega problema, je na dlani iz dejstev sveta samega, predvsem pa še iz razumevanja biblijske pripovedi o babilonskem stolpu in jezikovni zmešnjavi. Svet, ki adorira moč, veljavo, slavo, tudi če je vse to pridobljeno z zločinom, ne more ravnati drugače, ko gre za jezik. Tudi tu adorira to, kar ima veliko moč, veliko ime. Včeraj je bila to francoščina, danes še angleščina, jutri mandarin, kaj bo temu sledilo, če bo sploh še imelo časa kaj slediti, tega ne ve nihče, vedno pa bo svet oboževal to, kar je močno in imenitno in ne bo dal prostora temu, kar bi bilo razumno in pravično. Svetopisemska pripoved pa nam s še večjo jasnostjo pove, da današnji svet v moralnem, kaj šele v verskem pogledu ni nič boljši od babilonskega pred štirimi tisočletji, prej narobe. In kakor je bila tedaj človeštvu, da bi bil greh vsaj nekoliko zaustavljen in da bi se jih lažje več rešilo, jezikovna edinost odzeta, mu danes, ko je greh še večji, ne more biti povrnjena. Če bi svet danes Zamenhofov jezik vsaj iz pragmatičnih razlogov sprejel, ga ne bi sprejel za oznanjevanje najvišjih resnic, ga ne bi sprejel za lažje življenje tistih, ki imajo najmanj in ki najmanj štejejo; sprejel bi ga za tiste, ki imajo v tem svetu največ moči in najmanj moralnih zadržkov, najbolj kosmato vest: za trgovce s smrtjo, za trgovce z „belim blagom“, kakor imenujemo suženjsko trgovino z dekleti brez drugačne poklicne perspektive, da so na voljo bogatim izprijemcem psevdokrščanskega Zahoda in muslimanskega Jugovzhoda, za borzne špekulante, za mafijske združbe, za skrivne zarotniške združbe, za fanatične skrajneže vseh smeri in barv. Odpadla bi še zadnja bariera, da bi se zlo sveta lahko hitreje in bolj preprosto sporazumevalo. To je edini odgovor, zakaj tako plemenita Zamenhofova pobuda, za katero so tolikeri dali tudi svoja življenja, v tem času ne uživa Božjega pristanka in blagoslova.

Toda, ali ni prav tako tudi z vprašanjem miru? Kljub temu, da se mnogi iskreno trudijo za mir, da zanj molijo, se zanj žrtvujejo, za nas vidnega uspeha pa ni, nasprotno, vse bolj jasno se izrisuje globalna fronta napovedujoče se tretje svetovne vojne, ki bo najbrž uvertura ali kar del biblijsko napovedane hermagedonske bitke. Je torej tudi mirovna prizadevanja treba končati, saj je tudi mir, kakor ga razume in daje ta svet, predvsem mir za uspešno bogatenje in kopičenje moči in slave teh, ki so si že tako ali tako odrezali največje kose iz torte svetovnega konzuma? In vendar beremo v Jezusovi najbolj znameniti pridigi, Pridigi na gori: „*Blagor tistim, ki delajo za mir, kajti imenovani bodo Božji sinovi*“ (Mt 5,9). Isti Kristus, ki nam govori, da nam ta svet ne more dati miru in da celo Božji Sin ni prišel na svet, namreč prvič, da bi prinesel mir: „*Ne mislite, da sem prišel zato, da prinesem mir na zemljo; nisem prišel, da prinesem mir, ampak meč*“ (Mt 10,34), česar ne smemo razumeti v smislu koranskega „džihada“, ampak v smislu razdora med vero in nevero, ki gre skozi človeško srce in ne v smislu fizičnega vojskovanja, vendar blagruje tiste, ki delajo za mir, kar pomeni, da jim naroča, naj to še naprej delajo. Če pa je dobro delati za mir, ne da bi bil temu delu v tem svetu, kakršen je, zagotovljen uspeh, potem tudi za tiste, ki na čisto posebnem, namreč na jezikovnem področju, delajo za mir, in to so tudi esperantisti, velja

enako: blagor jim, če v Kristusovem smislu tudi z esperantom delajo za mir, čeprav njihovemu delu, ki mu je Bog naklonjen, v tem in takem svetu, kakršen je danes, uspeh ni zagotovljen. To je temeljna biblična pritrditev esperantistom in potrditev in blagoslov njihovega dela, kolikor je storjeno v duhu Kristusovega miru. Obstaja še ena svetopisemska osnova za delo esperantistov. Formuliral jo je apostol Pavel v pismu Galačanom: „*Nosíte bremena drug drugemu in tako boste izpolnili Kristusovo postavo!*” (Gal 6,2). Jezikovna zmeda znotraj enega jezika in jezikovna razdeljenost na šest do sedem tisoč jezikov ni prav lahko breme. Dovolj je, da kot voznik na cesti naletiš na ponesrečenca tuje narodnosti, ki ne razume tvojega jezika in ti ne njegovega – in vsaka cesta je danes dejansko mednarodno ozemlje – da vidiš, kako prazna in zlagana so zagotovila, kako je z angleščino to vprašanje tako ali tako že davno rešeno. ponesrečenec ti ne more povedati bistvenih reči, ki bi olajšale in omogočile dovolj hitro in učinkovito pomoč, ki bi mu lahko še rešila življenje. In tudi ko ponesrečenca odpeljejo v bolnišnico, se težava jezikovne razdeljenosti sveta ponovi. Okoli 20 % vseh letalskih nesreč na svetu se zgodi zaradi jezikovne razdeljenosti sveta, ker pilot ne razume „angleških” navodil iz letališkega stolpa, saj je angleščina že tako ali tako zelo neselektiven jezik, če pa jo po svoje, kakor jo zna, govori iz letališkega stolpa recimo Slovenec, v letalu pa jo poslušša, spet po svoje, recimo Turek, potem nesporazumi niso izjema, ampak zelo verjetno pravilo. Esperanto je edini konsekventni predlog in način, kako naj drug drugemu pomagamo nositi to težko breme jezikovne razdeljenosti. Zdaj je to breme nepravilno porazdeljeno in ga plačujejo tisti, ki imajo najmanj. Če kak esperantist tako razume svoje delo, potem izpolnjuje Kristusovo postavo.

Sklep

Sam ne verjamem v Zamenhofovo napoved, da bo njegov jezik nekoč nujno sprejet, saj je tudi ta napoved del utopične vere v „zgodovinsko nujnost”, ki se je pri nazoru, ki je to nesrečno kategorijo zanesel v tek sveta, namreč pri nazoru materialističnega komunizma, že dovolj jasno izkazala za to, kar je, namreč za zgodovinsko iluzornost. Zamenhof ni bil ne materialist ne marksist, a je bil v marsikaterem pogledu otrok svoje dobe, ki je verjela v razne oblike „zgodovinske nujnosti”, ki je samo sekularna zaobrnitev kalvinističnega razumevanja predestinacije. Esperanto niti po logiki sveta niti po napovedih Božje besede nima nobenega zagotovila, da bo nekoč postal skupni jezik človeštva. Bog ima na voljo brez števila možnosti, da po koncu babilonskega teka sveta, se pravi po drugem prihodu svojega Sina na zemljo, na najboljši način reši jezikovno vprašanje in človeštvu odvzame breme jezikovne razdeljenosti. Med temi možnostmi pa tudi ta, ki jo pomeni Zamenhofov esperanto, ni izključena. Človek današnjega časa tega bremena drugim ne more pomagati nositi na način, ki ga bo Bog izbral, ko bo čas za to dozorel – lahko pa to dela na način, ki nam je znan in dostopen danes, in to je način po Zamenhofovi zamisli in jeziku, ki ga je v ta namen sestavil in obudil v življenje. Zato vsem pomislekom in previdni skepsi navkljub vztrajam v tej ne vedno prav lahki službi vzajemnega nošenja komunikacijskega bremena človeštva od krajevne do globalne ravni, ne da bi to pogojeval z zagotovitvijo uspešnosti v obliki, ki nam je danes odprta. Tudi če Bog ob dozorku časa ne bo uporabil Zamenhofovega esperanta, pa bo zagotovo uporabil iskreno služenje

številnih esperantistov, ki so po svoje izpolnjevali Kristusovo postavo, in ga vgradil v rešitev, ki bo prišla iz njegovih rok. Sicer bi morali opustiti svoje delo zdravniki, ko je njihovo plemenito delo v načelu neuspešno, saj na koncu vsi umrejo; morali bi ga opustiti učitelji, saj že pred smrtjo ali vsaj z njo odpade od nas vse znanje – celo oznanjevalci bi morali utihniti, ko postane s smrtjo odveč tudi vera, saj bomo po smrti videli Boga iz obličja v obličje, kakor pravi Pismo. In vendar nam Bog naroča, naj zdravimo, poučijemo, oznanjamo, naj drug drugemu lajšamo bremena, čeprav nam jih bo ob koncu časov zares odvzel šele On sam, tudi babilonsko breme jezikovne zmede in razdeljenosti!

Vinko Ošlak